Almanahul Filatelic, București, 1978

MĂRCILE SUPRATIPĂRITE LA CLUJ-NAPOCA CU INSCRIPTIA "ZIARIȘTI – 1920 – UJSAGIROK"

ION ILEA

În vederea întocmirii unui studiu asupra poștelor și telecomunicațiilor din anumite regiuni ale țării, în ultimii 11 ani am cercetat cîteva sute de documente privind nașterea și evoluția diferitelor servicii poștale.

Adeseori însă, documentele ce ne stau la îndemînă prezintă unul și același eveniment cu totul diferit, punînd pe istoriograf în dilemă. Un asemenea caz este și acela în legătură cu mărcile supratipărite la Cluj-Napoca în anul 1920, cu inscripția: „Ziariști – 1920 – Ujsagirok", pentru care există în cataloagele mărcilor românești editate în țară următoarele patru variante:

1) În Catalogul mărcilor românești întocmit de Fr. Konrad (Oradea ediția 1947) se arată (pag. 19) că „mărcile emise la Cluj-Napoca cu ocazia Festivalului ziariștilor ardeleni au fost declarate ca neoficiale".

2) În Catalogul mărcilor românești ediția 1959 (pag. 33) se arată că: „Ministerul P.T.T. nu a recunoscut aceste mărci ca emisiune oficială".

3) În Catalogul mărcilor românești ediția 1964, aceste mărci nu sînt menționate nici ca emisiune oficială și nici ca neoficială ori particulară.

4) În Catalogul mărcilor poștale românești din 1974, sînt prevăzute la pag. 184, dar se menționează că Ministerul P.T.T. nu le-a recunoscut ca o emisiune oficială.

Aceeași situație apare și din cataloagele străine. Astfel:

- În catalogul YVERT nu sînt înscrise.
- În catalogul LIPSIA sînt arătate ca o emisiune particulară.
- În catalogul MICHEL, precum și în catalogul ZUMSTEIN sînt prezentate ca o emisiune apărută cu aprobarea conducerii P.T.T. din Transilvania, însă Direcția P.T.T. din București nu le-a declarat oficiale.

Din documentele aflate în Arhiva Direcției Județene de Poștă și Telecomunicații Cluj-Napoca, rezultă următoarele:

În vara anului 1920, Asociația Centrală a Ziariștilor din Transilvania și Banat a proiectat organizarea la Cluj a unui congres al ziariștilor cu scopul de a discuta unele probleme profesionale.

În vederea comemorării acestui eveniment, comitetul de organizare a congresului s-a gîndit între altele să solicite „Direcțiunii generale P.T.T." emiterea unei serii de mărci.

Direcția generală P.T.T., cu ordinul nr. 1134 din 16 august 1920, aprobă cu unele restricții cererea Asociației Ziariștilor și dispune ca Direcția Regională P.T.T. Cluj să ia următoarele măsuri:

„1) Caseria oficiului P.T.T. Cluj să elibereze Uniunii Ziariștilor o cantitate de timbre poștale uzuale din valorile de care dispune.

2) Să se înființeze la locul ținerii congresului un oficiu poștal ocazional, dîndu-se de oficiul Cluj în acest scop un amploiat (ca diriginte) pentru manipularea recomandatelor și 2–3 factori pentru strîngerea, ștampilarea și predarea corespondențelor.

3) Pentru comemorarea acelor serbări s-a admis ca, pe timbrele poștale cumpărate în acest scop, să se imprime fără a schimba prin ceva costul original – următoarea inscripție:
ZIARIȘTI – 1920 – UJSAGIROK

4) Aceste timbre vor fi admise în circulație locală numai în zilele de 21 și 22 august, după care se vor considera ca anulate.

5) Obliterarea acestor timbre se va face cu ștampila oficiului Cluj I".

Ca urmare dispoziției Direcției Generale P.T.T. arătată mai sus, Direcția Regională P.T.T. Cluj-Napoca, cu adresa nr. 34.420 din 17. VIII. 1920 comunică Asociației Ziariștilor aprobarea dată de Direcția Generală P.T.T. așa cum este arătată la punctele 1–5 de mai sus, subliniind în adresă următoarele:

„Direcțiunea este de acord ca ziariștii să dispună imprimarea pe timbrele poștale ordinare inscripția: *Ziariști – 1920 – Ujsagirok* și să se servească de ele la francarea corespondențelor, ţin să accentueze că aceste timbre, după serbări vor fi absolut invalidate din punct de vedere al circulaţiei poştale şi nu vor putea servi pentru francare şi nici nu vor fi schimbate".

Supratipărirea mărcilor s-a făcut de către „Imprimăria Societăţii Anonime a Ziariştilor" din Cluj-Napoca sub supravegherea inspectorului Constantin Jurcan, în calitate de delegat al Direcţiei Regionale P.T.T. Cluj-Napoca.

Au fost supratipărite cu inscripţia arătată următoarele cantităţi de mărci:

501 file a 1 ban — culoare bronz
101 file a 10 bani — culoare negru
11 file a 10 bani — culoare negru
101 file a 15 bani — culoare negru
11 file a 25 bani — culoare roşie
101 file a 40 bani — culoare bronz
101 file a 50 bani — culoare negru
11 file a 1 leu — culoare negru
11 file a 2 lei — culoare negru

Congresul s-a ţinut la Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca, în a cărui incintă a fost construită o gheretă pe frontispiciul căreia scria „Localul Poştei Ziariştilor".

Mărcile s-au vîndut în mod obişnuit, iar scrisorile prezentate şi francate cu aceste mărci erau obliterate pe loc, cartate pe destinaţii şi expediate aşa cum se proceda la oricare alt oficiu poştal din ţară.

Chiar în prima zi de funcţionare a acestui oficiu poştal ocazional, dirigintele oficiului a primit vizita „oficială" a notarului public, Nicolae Schreiber, care era însoţit de către Otto Amon, casierul Sindicatului ziariştilor.

Notarul public a luat notă de cantitatea mărcilor supratipărite puse în vînzare şi a notat numele funcţionarilor poştali care deserveau acel oficiu ocazional, precum şi faptul că la acest oficiu se prezintă scrisori obliterate cu mărci supratipărite cu inscripţia „Ziarişti — 1920 — Ujsagirok".

În ziua de 22 august 1920 se întîmplă un fapt a cărui semnificaţie va putea fi înţeleasă abia peste un an, adică prin iulie 1921, şi anume: încă nu se demontase ghereta în care funcţionase aşa-zisul oficiu poştal, cînd funcţionarii poştali care au deservit acel oficiu, împreună cu delegatul Direcţiei Regionale P.T.T., Constantin Jurcan, au fost invitaţi de către notarul public Nicolae Schreiber, să se prezinte la fostul oficiu. S-au prezentat şi spre mirarea lor acolo se mai aflau întruniţi: Otto Amon în calitate de casier al Sindicatului ziariştilor, Lonis Rohonczy şi Andrei Benedek ca reprezentanţi ai filateliştilor, Ladislau Grois şi Emerik Szeghe ca delegaţi ai Sindicatului ziariştilor, Iulius Kovacs în calitate de şef al imprimeriei care a efectuat supratipărirea mărcilor.

Pe toţi aceştia notarul public i-a anunţat că au fost convocaţi pentru a participa la încheierea unui act autentic în care să fie consemnată înfiinţarea şi modul cum a funcţionat oficiul P.T.T. „POŞTA ZIARIŞTILOR".

Notarul public a consemnat în procesul-verbal încheiat la 29.VIII.1920 şi înregistrat sub nr. 1080/1940 că: „notarul public, personal a urmărit cu atenţie mînuirea scrisorilor simple şi recomandate depuse de public la oficiul poştal al ziariştilor, înfiinţat la 21.VIII.1920, că scrisorile erau francate cu menţionatele timbre româneşti supratipărite; se certifică oficial că baraca poştală a ziariştilor a fost în realitate un birou poştal unde a funcţionat un amplaiat şi personal manipulant de la poşta din Cluj şi că scrsiorile francate cu timbrele avînd inscripţia „Ziarişti 1920—Ujsagirok" au fost obliterate cu ştampila oficială a oficiului poştal Cluj". De asemenea, în procesul-verbal încheiat sub această formă autentică, s-a mai menţionat cantitatea mărcilor emise cu inscripţia „Ziarişti—1920—Ujsagirok" şi că supratipărirea a fost aprobată de Direcţia P.T.T. Cluj cu decizia nr. 34.420/1920 şi de către Comisia de verificare P.T.T. (reprezentantă în Transilvania, Direcţia generală P.T.T.) cu decizia nr. 1257/1920.

În procesul-verbal autentificat s-a mai menţionat şi faptul că a fost depusă spre casare „forma care a servit la imprimarea inscripţiei".

Din acest act întocmit cu atîta grijă în mod intenţionat, s-a omis relatarea că la închiderea oficiului poştal, absolut toate mărcile disponibile au fost vîndute unor persoane rămase necunoscute, aşa că nu a mai fost cazul ca o comisie specială „să distrugă timbrele rămase prin ardere".

Se pune întrebarea: cine să fi achiziţionat în timp de două zile toată această cantitate de mărci supratipărite? Conducerea Direcţiei Regionale P.T.T. Cluj-Napoca n-a avut nici o bănuială în legătură cu vînzarea acestor mărci, în primul rînd fiindcă printre funcţionarii poştei nu se afla nici un filatelist la acea dată, iar în al doilea rînd Direcţia P.T.T. a fost bucuroasă că a realizat un venit, epuizînd toate mărcile puse în vînzare.

Faptele, petrecute aşa cum s-a arătat mai sus, nu au trecut însă neobservate la Direcţia Generală Bucureşti, unde s-a bănuit că ideea supratipăririi mărcilor şi apoi grija excesivă ce s-a depus ca să se obţină aprobările necesare, precum şi consemnarea tuturor acestora într-un proces-verbal sub formă autentică „ascunde o afacere menită să producă foloase materiale celor interesaţi".

Drept urmare, această emisiune nu a mai fost comunicată Biroului Internaţional de la Berna şi nu a mai fost nici recunoscută ca oficială.

După trecerea aproape a unui an de la cele întîmplate, Otto Amon, în calitate de casier al Asociaţiei Centrale a Ziariştilor din Transilvania şi Banat, depune la Oficiul P.T.T. Braşov un memoriu în numele organizaţiei, ce pretindea că o reprezintă, şi în care solicita ca emisiunea de mărci supratipărită cu inscripţia „Ziarişti—1920—Ujsagirok" să fie comunicată Biroului Internaţional din Berna, pentru ca astfel, aceste mărci să fie recunoscute ca o emisiune oficială de mărci româneşti.

În sprijinul cererii s-au anexat o serie din aceste mărci, avizul Direcţiei Regionale P.T.T. Cluj-Napoca şi avizul Comisiei P.T.T. de Unificare, iar în final procesul-verbal autentificat de notarul public, prin care se constată şi atestă faptul că aceste mărci s-au supratipărit în asistenţa unui organ poştal şi s-au vîndut de către un oficiu poştal şi că ele au avut putere de francare legală circulînd prin oficiile poştale din România.

Cererea lui Otto Amon începe cu o frază patriotico-sentimentală şi anume cu aceea că: „Aceste timbre poştale surchargeate cu aprobarea organelor poştale s-au cumpărat cu încredere în mari cantităţi şi din partea inteligenţei române, şi astfel Societatea Ziariştilor are un mare interes moral pentru recunoaşterea lor. Din aceste motive este de dorit ca valoarea filatelică a acestor timbre să fie asigurată".

În final, cererea lui Otto Amon invocă motive de fapt şi de drept pentru care Direcţia Generală P.T.T. *trebuie* să declare ca oficiale aceste timbre.

Oficiul P.T.T. Braşov a transmis cererea lui Otto Amon Comitetului Consultativ din Direcţia Generală P.T.T. Bucureşti care, prin procesul-verbal din 14 iulie 1921, o respinge.

În rezolvarea definitivă a acestei cereri, ultimul cuvînt l-a avut contenciosul P.T.T. care a luat în studiu cazul din punct de vedere al faptelor şi motivelor de drept.

Contenciosul P.T.T., din capul locului remarcă stăruinţa depusă de petent pentru ca toate faptele petrecute în legătură cu mărcile în cauză să fie consemnate în acte autentice.

De ce această stăruinţă? Nu cumva petentul a avut un interes material în recunoaşterea acestor mărci? Din felul cum s-au petrecut faptele, iese la iveală împrejurarea că „formula sentimentală: comemorarea festivităţilor din 21—22 august 1920 a servit de paravan scopului final intenţionat şi anume specula materială pe calea filateliei. Ideea morală pusă în faţă la luarea aprobării pentru supratipărirea timbrelor ascundea una lucrativă pentru mai tîrziu".

Contenciosul P.T.T. Bucureşti, prin avizul nr. 96 din 4 iulie 1921, după o amplă analiză a stării de fapt şi de drept, conchide că:

„Motive de drept şi motive de înaltă ordine morală şi naţională se opun la traducerea în fapt a încercării lui Otto Amon de a da acestei emisii un caracter oficial".

În motivarea avizului s-a arătat că atît comisia de unificare cît şi Direcţia Regională P.T.T. Cluj-Napoca, cînd şi-au dat consimţămîntul pentru supratipărirea acestor mărci, nu s-au gîndit ca ele să aibă caracterul şi consecinţele mărcilor supratipărite, deoarece este bine ştiut faptul că: „prin surcharge se înţelege inscripţia pusă pe un timbru în scopul de a-i modifica valoarea sau a-i schimba destinaţia din marcă poştală în timbru de ajutor fiscal etc., ceea ce nu a fost cazul timbrelor în cauză".

În mod obişnuit, supratipărirea se făcea pe cheltuiala şi din iniţiativa Direcţiei Generale P.T.T., ceea ce nu a fost cazul.

Astăzi, după trecerea a 50 de ani de la supratipărirea acestor mărci, judecînd cazul descris mai sus şi prin prisma practicii filatelice din ultima jumătate de veac, ne putem forma unele păreri obiective în legătură cu acest caz, după cum urmează:

1) Este un fapt de necontestat că mărcile poştale arătate mai sus au fost supratipărite cu inscripţia „Ziarişti—1920—Ujsagirok" după obţinerea prealabilă a aprobării comisiei de unificare P.T.T. şi a Direcţiei Regionale P.T.T. Cluj-Napoca, ambele foruri competente în a da astfel de aprobări.

2) După cum rezultă din procesul-verbal autentificat, supratipărirea s-a făcut sub supravegherea organelor poştale.

3) Corespunde realităţii faptul că toate mărcile supratipărite s-au vîndut de către funcţionarii poştali, la un ghişeu aflat în incinta unui oficiu poştal sucursal.

4) Mărcile în cauză au avut putere de francare pe toate obiectele de corespondenţă poştală.

5) Scrisorile şi alte obiecte de corespondenţă timbrate cu aceste mărci supratipărite au circulat prin oficiile poştale în mod absolut legal.

Aşa fiind, este greu de susţinut că această emisiune din zilele de 21 şi 22 august 1920 nu a fost oficială, cu putere de francare locală.

Faptul că ulterior Direcţia Generală P.T.T. a avut probe evidente că prin această emisiune s-a urmărit realizarea unor foloase materiale în favoarea unor particulari, iarăşi corespunde realităţii.

Concluzia noastră este că aceste mărci sînt mărci cu caracter local, dar nu mărci particulare aşa cum greşit figurează trecute în unele cataloage.

MĂRCI CU SUBIECTE SPORTIVE REPRODUSE DUPĂ OPERE DE ARTĂ

Mulţi dintre cei care îndrăgesc filatelia sportivă, poate nu întotdeauna ştiu că o parte din miniaturile poştale cu subiect sportiv pe care le posedă în colecţie reprezintă, de fapt, reproduceri după diferite lucrări de artă. Astfel:

O marcă de 10 riali din Iran, emisă în 1953, reprezintă o porţiune dintr-o cupă de argint înfăţişînd pe Sapur al II-lea vînînd lei (sec. al IV-lea î.e.n.). Pe o marcă din Indonezia, pusă în circulaţie în 1962, poate fi văzut un arcaş reprodus după un relief din Borodur (Insula Java, sec. VIII-IX e.n.). Jocul „Jeu de paume", apărut în Franţa în secolul al XIII-lea, este cunoscut datorită gravurilor. O figurină poştală de 40 fi. apărută în 1965 în R.P. Ungară prezintă o reproducere după o astfel de gravură (Yv. 1734).

Una din cele mai interesante miniaturi de carte din evul mediu prezentînd jocul „Calcio", a fost realizată de D. Franco şi este păstrată în prezent la un muzeu din Veneţia. Tocmai după această miniatură s-a inspirat poşta monegască cînd a pus în circulaţie valoarea de 0,10 fr. (Yv. 624) înfăţişînd aspecte din istoria fotbalului. După cum se ştie, la 17 februarie 1530, la stadionul Santa Croce din Florenţa a avut loc primul meci de fotbal. Subiectul mărcii de 0,20 fr. din aceeaşi serie a fost preluat după un tablou de R. Gruschenk, redînd o scenă dintr-un meci de fotbal din 1827, în curtea unei şcoli militare. Tabloul lui Pieter Breughel-tatăl „Jocuri de copii" (1560) a servit ca sursă de inspiraţie pentru poşta din Suriname, care a reprodus fragmente din lucrare pe diferite valori. Administraţia din Panama a emis, la sfîrşitul anului 1968, o coliţă de şase valori înfăţişînd curse de cai din Anglia. La rîndul său şi administraţia poştală din Ruanda a imortalizat în seria „Curse de cai" o renumită lucrare a pictorului realist. Th. Gericault. Este deosebit de interesantă şi o marcă poştală din Liberia, emisă în 1969, al cărei desen reprezintă pictura „Regata în apropiere de Argenteuil" (1874) a pictorului francez Claude Monet.

Se poate aprecia că mărcile cu subiecte sportive reproduse după opere de artă îmbogăţesc tema cu elemente picturale de o certă originalitate, diversificînd şi îmbogăţind imaginile, şi constituind un capitol aparte în colecţiile temei „Sport".

Există încă numeroase picturi cu aspecte din viaţa şi activitatea sportivă care ar putea oferi machetatorilor de mărci surse inedite de inspiraţie. Acest lucru este cu atît mai necesar cu cît apare tot mai mult pericolul ca multe mărci cu subiect sportiv să devină un fel de „surori-siameze", prin repetarea şi reproducerea aproape identică a unor scene, faze şi figuri.

PENTRU INFORMARE
(Monoverb : 4 — 8)

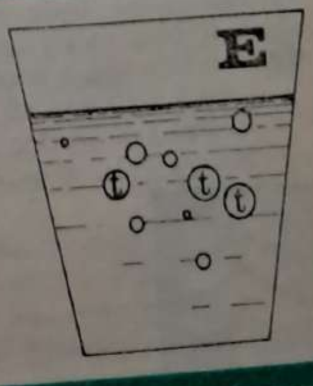

Toma Michinici

MĂRCILE POŞTALE „FERDINAND" SUPRATIPĂRITE CU INSCRIPŢIA „ZIARIŞTI 1920–UJSAGIROK"

În cataloagele naţionale şi cele internaţionale prezentarea mărcilor „Ferdinand" supratipărite la Cluj este însoţită de comentarii negative şi de menţiunea că ele nu au fost recunoscute ca oficiale. Încă imediat după apariţia lor, relatările din ţară şi de peste hotare cu privire la împrejurările executării supratiparului, data apariţiei mărcilor şi peripeţiile prin care au trecut au fost incomplete şi eronate. Acest complex de circumstanţe nefavorabile a făcut ca emisiunea despre care vorbim să fie blamată şi neagreată.

Realitatea despre cele întâmplate cu mărcile „Ziarişti" a fost descrisă în Almanahul Filatelic din 1978 de către cercetătorul clujean Ion Ilea. Deoarece articolul se ocupă tangenţial de circulaţia poştală a mărcilor, am să mă opresc mai pe larg asupra acestor aspecte. Dar, în prealabil, să reluăm succint evenimentele controversate.

În zilele de 21-22 aug.1920, Societatea Centrală a Ziariştilor din Transilvania şi Banat a organizat la Cluj congresul ziariştilor. În vederea marcării evenimentului, comitetul de organizare a solicitat de la Direcţiunea Generală PTT emiterea unei serii de mărci. Cu unele restricţii, cele solicitate au fost aprobate şi, cu ordinul nr.1134 din 16 aug. 1920, s-au trimis Direcţiei Regionale PTT Cluj instrucţiuni cum să procedeze în consecinţă:

1. Caseria oficiului PTT Cluj să elibereze Societăţii Ziariştilor o cantitate de mărci poştale uzuale din valorile de care dispune.

2. Să se înfiinţeze la locul ţinerii congresului un oficiu poştal ocazional, la care oficiul Cluj să dea un amploaiat (ca diriginte) pentru manipularea recomandatelor şi 2-3 factori pentru strângerea, ştampilarea şi predarea corespondenţelor.

3. Pentru marcarea evenimentului, s-a admis ca pe mărcile cumpărate în acest scop să se perforeze sau să se imprime, fără a se schimba costul iniţial, următoarea inscripţie: „ZIARIŞTI 1920–UJSAGIROK".

4. Aceste mărci vor fi admise în circulaţia locală numai în zilele de 21-22 august, după care se vor considera anulate.

5. Obliterarea acestor mărci se va face cu ştampila oficiului Cluj I.

La rândul său, Direcţia Regională PTT Cluj, cu adresa nr.34.420 din 17 aug.1920, a transmis Societăţii Ziariştilor aprobarea dată de Comisia de Unificare a serviciilor PTT, cu următoarea precizare: „Aceste timbre după serbări, vor fi absolut invalidate din punct de vedere al circulaţiei poştale şi nu vor putea servi pentru francare şi nici nu vor fi schimbate".

Supratipărirea mărcilor s-a făcut de către „Imprimăria Societăţii Anonime a Ziariştilor" din Cluj sub supravegherea inspectorului Constantin Jurcan, în calitate de delegat al Direcţiei Regionale PTT Cluj. Au fost supratipărite următoarele cantităţi de mărci:

501	file de	1 ban	– culoare bronz
101	file de	5 bani	– culoare neagră
11	file de	10 bani	– culoare neagră
101	file de	15 bani	– culoare neagră
11	file de	25 bani	– culoare roşie
101	file de	40 bani	– culoare bronz
101	file de	50 bani	– culoare neagră
11	file de	1 leu	– culoare neagră
11	file de	2 lei	– culoare neagră

După executarea supratiparului, au rezultat 1100 serii complete. Cunoaşterea tirajului pe valori prezintă importanţă pentru că la vânzarea mărcilor de obicei sunt oferite, cu preţuri apreciabile, numai cele comune.

Valorile de 1 ban şi 40 de bani au fost supratipărite cu bronz deoarece pe fondul negru, respectiv maro închis, al acestor mărci nu se putea desluşi un supratipar negru. Filateliştii care se apleacă cu atenţie asupra supratiparului cu bronz observă că la unele mărci, unde bronzul este deficitar, se vede dedesubt culoarea roşie sau neagră. Evident, apare dilema care dintre aceste supratiparuri sunt originale.

Iniţial s-a încercat supratiparul direct cu culoarea bronz, care, diluată pentru încărcarea uniformă a cilindrilor, a condus la o imprimare insuficient de pronunţată. Ca urmare, s-a renunţat la acest procedeu şi s-a recurs la imprimarea prealabilă a colilor cu roşu şi cu negru, după care, înainte de uscare, au fost pudrate cu pulbere de bronz. Alegerea alternativă a suportului adeziv în culori diferite s-a datorat căutării unui procedeu cât mai eficient. La supratipar s-au utilizat trei tipuri de litere descrise în catalogul CMPR 1984.

Congresul ziariştilor s-a ţinut la teatrul din Cluj, unde a fost construită o gheretă pe care s-a aplicat inscripţia „Localul Poştei Ziariştilor". Mărcile s-au vândut în mod obişnuit, iar scrisorile prezentate şi francate cu aceste mărci au fost obliterate pe loc, cartate pe destinaţii şi expediate, aşa cum se procedează la oricare oficiu poştal din ţară.

În a doua zi de funcţionare a oficiului poştal ocazional, încă înainte de demontarea gheretei, au fost convocaţi la faţa locului, de către notarul public Nicolae Schreiber, personalul oficiului poştal ocazional, delegatul Direcţiei Regionale PTT, Constantin Jurcan, reprezentanţii Sindicatului Ziariştilor, ai filateliştilor din Cluj şi şeful imprimeriei care a efectuat supratipărirea mărcilor. Notarul public a fost însoţit de către Otto Amon, casierul Sindicatului Ziariştilor. Cei prezenţi au fost încunoştinţaţi că scopul convocării lor a fost să participe la încheierea uni act autentic din care să rezulte înfiinţarea şi modul cum a funcţionat oficiul PTT „Poşta Ziariştilor".

Cele constatate au fost consemnate de către notarul public într-un proces-verbal încheiat la 29 aug.1920 şi înregistrat sub nr. 1080/1940. De semnalat sunt câteva chestiuni:

- În procesul-verbal apare consemnat faptul că oficiul poştal al ziariştilor a fost înfiinţat la 21 aug.1920.
- Procesul-verbal nu a fost înregistrat la data încheierii sau în zilele următoare, ci doar în 1940, după cedarea Transilvaniei de Nord.
- Premeditat, nu a fost consemnat în procesul-verbal faptul că la închiderea oficiului poştal ocazional absolut toate mărcile supratipărite rămase disponibile au fost vândute la persoane neidentificate şi astfel nu a mai fost nevoie ca o comisie specială să distrugă mărcile rămase.

Datorită celor întâmplate, Direcţia Generală PTT din Bucureşti a bănuit că acolo au avut loc manevre abile în spatele cărora se ascunde o afacere menită să producă foloase materiale celor interesaţi. Drept urmare, mărcile supratipărite nu au fost recunoscute ca oficiale şi nu au fost comunicate Biroului Internaţional de la Berna.

Bănuiala Direcţiei Generale PTT a fost confirmată peste un an, când Otto Amon, în calitate de casier al Societăţii Centrale a Ziariştilor din Transilvania şi Banat, a depus la oficiul poştal Braşov un memoriu cu anexele cuvenite prin care a solicitat recunoaşterea oficială a emisiunii, inclusiv de către U.P.U. Cererea a ajuns atât la Comitetul Consultativ din Direcţia Generală PTT Bucureşti cât şi la Contenciosul PTT Bucureşti, care, la rândul lor, au făcut câte o analiză amplă din punct de vedere al faptelor şi al motivelor de drept. Prin Avizul nr.96 din 4 iulie 1921 al Contenciosului PTT Bucureşti şi Procesul-verbal din 14 iulie 1921 al Comitetului Consultativ, cererea a fost respinsă.

Ce s-a întâmplat cu cantităţile de mărci rămase disponibile şi cumpărate integral de persoane neidentificate oficial? Ele au fost valorificate de către profitorii lor prin două căi. Cea mai mare parte a mărcilor a fost oferită spre vânzare comercianţilor şi filateliştilor de către Otto Amon, iar o parte din mărcile invalidate din punct de vedere al circulaţiei poştale după congres a fost folosită la realizarea unor plicuri francate.

Astfel, prin achiziţionarea stocului de mărci rămase nevândute, O.Amon a deţinut monopolul valorificării lor. Faţă de valoarea nominală de 4,46 lei a unei serii complete, ele au fost vândute la 150 lei seria, deci de cca. 33 ori mai scump. La rândul său, comerciantul de mărci Ürményi din Timişoara, care a achiziţionat 200 de serii de la O.Amon, vindea deja la 300 lei o serie completă. Pentru conformitate, vă prezint unul din anunţurile lui Ürményi, publicat în „Der Banater Philatelist".

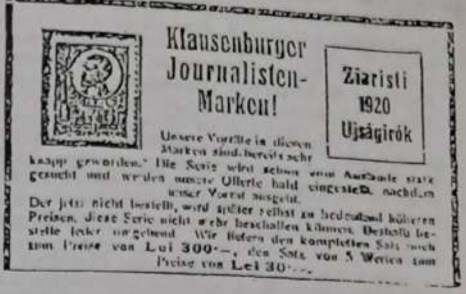

Klausenburger Journalisten-Marken!

Ziaristi
1920
Ujságirók

Cum s-a procedat pe a doua cale de valorificare a mărcilor supratipărite la Cluj? După câteva zile de la congresul ziariştilor, profitorii mărcilor au trecut la realizarea unor plicuri francate şi neadresate. Ele au fost anulate cu ştampile datate în ziua prezentării lor la obliterare, de regulă în zilele de 28 şi 29 aug.1920, când mărcile nu mai erau valabile pentru circulaţia poştală. Acestea nu corespund plicurilor ştampilate de complezenţă, fiind neadresate, iar prin geneza şi caracterul lor sunt abuzive şi speculative. Cu toate că nici o componentă a plicului nu este falsă, nu se recomandă includerea lor în colecţii, fiind o imitaţie abuzivă a celor ştampilate de complezenţă. Vă prezint un exemplu:

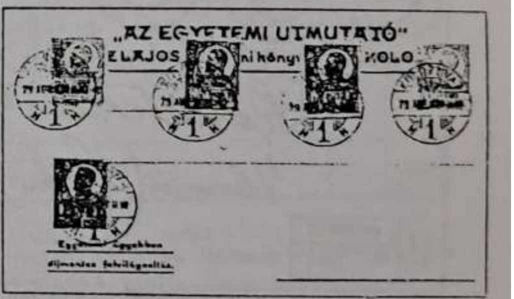

Plic neadresat şi suprafancat la 29 aug.1920, cu şapte zile după invalidarea mărcilor pentru circulaţia poştală.

O altă variantă a manevrelor speculative, mai subtilă şi mai periculoasă, o reprezintă plicurile francate, adresate şi expediate recomandat atât din Cluj cât şi din alte localităţi. Aceste plicuri, de obicei suprafrancate, au circulat prin poştă după invalidarea mărcilor. Ca urmare, au fost realizate imitaţii abuzive ale trimiterilor poştale filatelice. De exemplu:

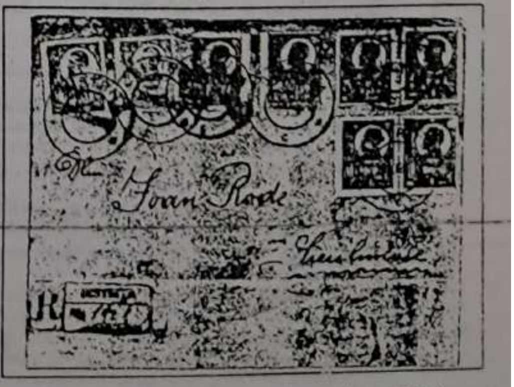

Plic recomandat, suprafrancat, realizat, contrar dispoziţiilor poştale, la Bistriţa, cu şapte zile după ce mărcile nu mai erau valabile la circulaţie. Ştampilă de sosire din Şieul-Mare, comună din jud. Bistriţa.

Gheorghe CSERNI

– Urmare în numărul viitor –

Filatelia 5/96.

MĂRCILE POŞTALE „FERDINAND" SUPRATIPĂRITE CU INSCRIPŢIA „ZIARIŞTI 1920–UJSAGIROK"

– Continuare din numărul trecut –

Pentru ca aceste plicuri francate şi circulate să aibă trecere la filatelişti, realizatorii lor au răspândit prin toate mijloacele posibile afirmaţia falsă că în zilele de 28-29 aug.1920 a avut loc congresul ziariştilor. Această inexactitate, însoţită de alte denaturări, a fost preluată de revista „Der Banater Philatelist", în „Donaupost Katalog", de literatura filatelică ungară, în articolul publicat de Dr.Ettre Ladislau din SUA etc.

În urma clarificărilor făcute de către clujeanul Ion Ilea, catalogul CMPR 1984 a publicat data reală a congresului ziariştilor, 21-22 aug. 1920. Din păcate, această restabilire a adevărului a rămas aproape neobservată şi în literatura filatelică de peste hotare persistă confuziile.

Interesantă este opinia unor filatelişti din ţară care încearcă să justifice afirmaţiile contradictorii despre data congresului prin diferenţa calendarului Iulian utilizat în Vechiul Regat şi a calendarului Gregorian folosit în Transilvania. Aceste afirmaţii sunt fără temei pentru că în România calendarul Gregorian a fost adoptat din anul 1919, iar pe de altă parte, diferenţa dintre cele două calendare nu este de 7 zile ci de 14 zile.

De fapt, inconsistenţa datei false a congresului, propagată de către cei interesaţi, rezultă şi din trimiterile poştale realizate la alte date decât 28-29 aug.1920. De exemplu:

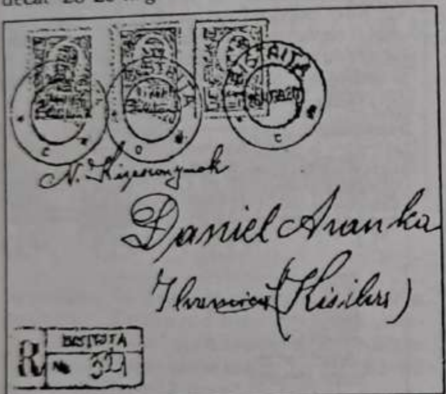

Plic recomandat, expediat la 26 aug.1920, din altă localitate decât cea admisă de dispoziţiile poştale, respectiv de la Bistriţa la Ilva Mică, cu două zile înainte de falsa dată a congresului (Colecţia Otto Binder, Germania).

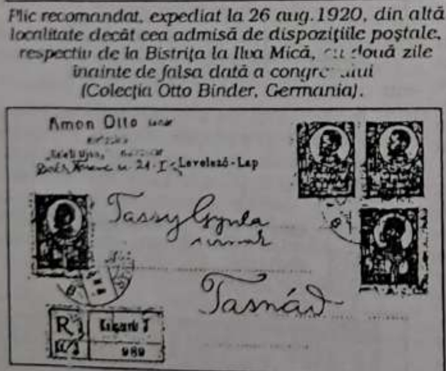

Carte poştală ilustrată recomandată, expediată de către O.Amon de la Cluj la Tâşnad, în ziua de 15 sept.1920, cu 24 zile după invalidarea mărcilor. Francatură conformă tarifului poştal.

În textul de pe ilustrată, O.Amon oferă spre vânzare mărcile „Ziarişti", precizând că din seria completă numai foarte puţine se pot primi. Preţul este 150 lei ...".

Cred că nu este necesar să insist asupra rarităţii deosebite a plicurilor francate în zilele funcţionării oficiului poştal ocazional, 21-22 aug.1920. Mărcile „Ziarişti" au avut cea mai scurtă durată de circulaţie poştală dintre toate mărcile româneşti: numai două zile şi la un singur oficiu poştal. Chiar şi plicurile realizate după invalidarea mărcilor, dar circulate prin poştă, sunt foarte rare. Ele sunt căutate şi apreciate la licitaţiile din străinătate.

După ce au trecut peste 75 de ani de la supratipărirea mărcilor „Ziarişti", dacă judecăm cele întâmplate în temeiul practicii poştale de peste şapte decenii şi din punctul de vedere al istoriei poştale, putem formula unele concluzii:

a. În „Avizul" Contenciosului PTT Bucureşti, la motivele de drept pentru care a fost respinsă recunoaşterea oficială a mărcilor „Ziarişti", se încearcă disculparea organelor poştale care au dat aprobarea pentru executarea supratiparului. Justificarea se face prin aceea că cei în cauză nu s-au gândit că aprobările date vor avea caracterul şi consecinţele mărcilor supratipărite, deoarece „Prin surcharge se înţelege inscripţia pusă pe un timbru, în scop de ai modifica valoarea sau ai schimba destinaţia: din timbru poştal să devină, de ex., timbru de ajutor, ..."

Această motivare nu poate fi acceptată, fiind valabilă numai la unele mărci supratipărite, iar la altele sub nici o formă. Bunăoară, mărcile uzuale de 5 şi 10 bani din emisiunea „Tipografiate" au fost supratipărite cu anul „1918" fără să fi schimbat valoarea sau destinaţia mărcilor. În 1919, tot din emisiunea „Tipografiate", valorile de 1, 5 şi 10 bani au fost supratipărite cu „PTT" şi monograma Ferdinand, fără ca valoarea sau destinaţia mărcilor să fi suferit vreo modificare. În 1930 mărcile uzuale „Mihai" şi poşta aeriană „C.Raiu" au fost supratipărite cu textul „8 iunie 1930" fără modificarea valorii nominale şi a destinaţiei mărcilor.

b. Supratipărirea mărcilor are un caracter absolut legal, cu aprobarea Comisiei de Unificare PTT şi a Direcţiei Regionale PTT Cluj, foruri competente în a da astfel de aprobări. Supratipărirea a fost supravegheată de către organele poştale.

c. Mărcile poştale supratipărite au fost vândute la ghişeul poştal al oficiului ocazional, înfiinţat special în acest scop.

d. Mărcile supratipărite au avut putere de francare locală, timp de două zile pe toate obiectele de corespondenţă poştală. Corespondenţa francată putea fi expediată legal în oricare localitate din ţară sau în străinătate.

Dacă avem în vedere aceste argumente care, indubitabil, sunt reale şi legale, atunci nu se poate susţine că emisiunea în cauză şi circulaţia ei poştală în zilele de 21-22 aug.1920 nu a fost oficială. Nu este mai puţin adevărat că în cele două zile ale activităţii oficiului poştal ocazional toate mărcile supratipărite au fost vândute. De asemenea, nu poate fi pus la îndoială faptul că, ulterior, Direcţia Generală PTT a avut probe evidente că prin această emisiune s-a urmărit realizarea unor foloase materiale de către persoane particulare. Dar ne este îndeobşte cunoscut că toate emisiunile poştale cu supratipar, apărute în timpul celor două războaie mondiale şi în anii imediat următori au fost însoţite de tendinţe speculative mai mult sau mai puţin accentuate. Aceasta atât în România cât şi în alte ţări. Cu toate acestea, ele nu au fost declarate neoficiale şi sunt cuprinse cu cote adecvate în cataloagele internaţionale.

Pentru ca analiza celor petrecute să fie completă, este nevoie să ne oprim şi asupra motivelor „de înaltă ordine morală şi naţională", stabilite de Contenciosul PTT şi Comitetul Consultativ din Direcţia Generală PTT prin care se opun recunoaşterii oficiale a mărcilor „Ziarişti". În concluzia acestor motive se arată că inscripţia imprimată pe mărcile „Ferdinand" reprezintă o dualitate şi, ca urmare, nu se poate recunoaşte surşarjul cu inscripţia maghiară, pentru că el ar putea servi „de demonstraţie în largile măsuri de propagandă streină împotriva Statului român".

Apariţia supratiparului româno-maghiar pe mărcile româneşti trebuie analizată în contextul activităţii poştale din Transilvania în anii 1920-1922. În etapa provizoratului din tranziţia poştei române, din necesitate, au fost utilizate mărcile, cărţile poştale, ştampilele şi formularele rămase de la administraţia poştei ungare. Ele au fost înlocuite treptat cu cele româneşti, în raport cu posibilităţile poştei centrale. Deoarece formularele noi româneşti continuau să întârzie, unele autorităţi poştale din acele reşedinţe de judeţe unde exista o populaţie numeroasă din rândurile naţionalităţii maghiare au emis formulare bilingve. Sunt cunoscute asemenea formulare la Arad, Timişoara, Oradea etc. Vă prezint două exemple:

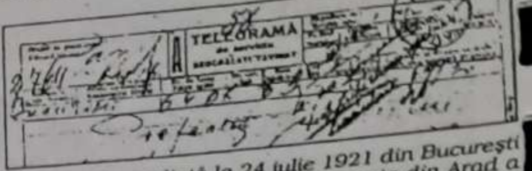

Telegramă expediată la 24 iulie 1921 din Bucureşti Prefecturii judeţului Arad, pe care poşta din Arad a retransmis-o printr-o telegramă de serviciu bilinguă.

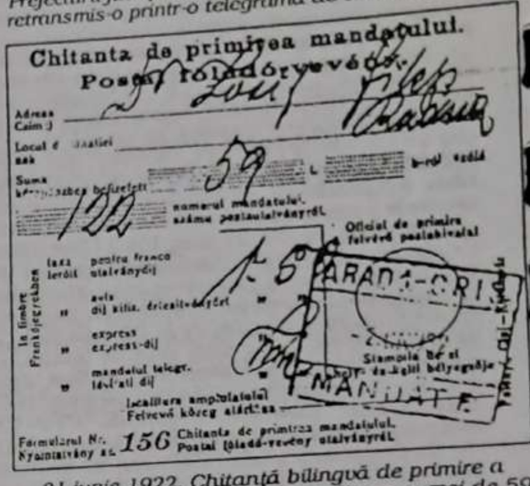
Chitanta de primirea mandatului.

Suma 59 L.

122 numerul mandatului.

Oficiul de primire

ARAD 1-CRIS

MANDATE

Formularul Nr. 156 Chitanta de primirea mandatului.

21 iunie 1922. Chitanţă bilingvă de primire a mandatului nr.122 pentru expedierea sumei de 59 lei de la Arad la Radna.

Prin urmare, din documentele de istorie poştală rezultă că inscripţionarea bilingvă pe mărcile „Ziarişti" nu era un fenomen singular, ci o practică frecventă la prestarea serviciilor poştale în anii 1920-1922. Într-adevăr, deosebirile între ele sunt fundamentale. Să le examinăm.

Consimţământul organelor locale de stat şi poştale de a emite în această etapă formulare poştale bilingve reprezintă o dovadă elocventă a loialităţii poporului român. Scopurile acestor documente au fost înlesnirea accesului populaţiei conlocuitoare la prestaţiile serviciului poştal, precum şi asigurarea unei perioade de timp pentru acomodare la noile reguli poştale.

La mărcile „Ziarişti", supratiparul bilingv nu s-a impus din raţiuni lucrative în activitatea poştală sau pentru a înlesni accesul comunităţii maghiare la prestaţiile poştale. De asemenea, el nu a contribuit la creşterea eficienţei marcării evenimentului. Astfel că nu a exista temei pentru imprimarea textului pe mărci inclusiv în limba maghiară. Tot atât de adevăra este şi faptul că retractarea ulterioară a aprobării date de către cele mai competente organe poştale pentru executarea supratiparului bilingv exprimă o măsură lipsită de înţelepciune

Cât priveşte faptul că inscripţia imprimat pe aceste mărci reprezintă o dualitate, se pare că pe parcursul anilor optica Direcţiei Generale PTT din Bucureşti în acest domeniu s-a schimbat. În 1965, mărcile emisiunii „Porţile de Fier au avut în paralel valori nominale în moned românească şi iugoslavă, având putere d francare în ambele ţări. Această emisiune este întruchiparea dualităţii în materie de emisiuni poştale.

În consecinţă, consider că mărcile româneşti cu supratipar „Ziarişti 1920–Ujságirok fac parte dintr-o emisiune locală, cu putere de francare numai în raza oraşului Cluj în zilele de 21-22 aug.1920 şi se cuvine să fie cuprinse cu cote adecvate rarităţii lor, atât în cataloagele naţionale cât şi în cele internaţionale, î capitolul emisiunii locale.

Mulţumesc Domnului dr.Otto Binder din Germania pentru sprijinul acordat la completarea documentaţiei necesare acestui articol.

Gheorghe CSERN

BIBLIOGRAFIE

1. *Buletinul T.P.nr.10/1921. Divizia Contenciosului. Aviz nr.96.*
2. *Idem, Comitetul Consultativ. Proces-Verbal.*
3. *Ion Ilea,* ***Mărcile supratipărite la Cluj-N*** ***poca cu inscipţia „Ziarişti 1920–Ujságirok",*** *„Almanahul Filatelic" 1978.*
4. *Donaupost Katalog 1922, I Teil.*
5. *„Der Banater Philatelist" nr.5/1920.*
6. *Kiriac Dragomir, Catalogul CMPR 1974*
7. *Cornel Spineanu, Catalo*